

დასაქმებულ პირთა გასამრჯელოები

მოქმედების სფერო

15.1 წინამდებარე განყოფილება ეხება საწარმოს მიერ ყველა დასაქმებული პირის გასამრჯელოს აღრიცხვას. დასაქმებულ პირთა გასამრჯელოები მოიცავს საწარმოს მიერ გაცემულ ყველა სახის ანაზღაურებას, მათ შორის ხელმძღვანელ პირებსა და სამეთვალყურეო საბჭოს წევრებს.

დასაქმებულ პირთა გასამრჯელოებს მრავალნაირი ფორმა აქვს და დასაქმებულ პირთა გასამრჯელოს ანაზღაურება (გადახდა) შეიძლება ფულადი სახსრებით, არაფულადი აქტივებით ან ნატურით (მაგალითად, საანგარიშგებო საწარმოს მიერ დასაქმებულისთვის მომსახურების გაწევა). გადახდა შეიძლება ავანსის გადახდით ან გადავადებით.

დასაქმებულ პირთა გასამრჯელოები, როგორც წესი, ცალსახადაა განსაზღვრული შრომით ხელშეკრულებაში (როგორც წესი, ხელფასი).

დასაქმებულ პირთა გასამრჯელოების მაგალითებია:

- 1) დასაქმების პერიოდში გადასახდელი გასამრჯელოები (როგორც მოკლევადიანი, ისე გრძელვადიანი):
 - ა. ხელფასები და ბონუსები;
 - ბ. სოციალური დაზღვევის შენატანები;
 - გ. მოკლევადიანი ანაზღაურებადი შვებულება, ბიულეტენი, დეკრეტული შვებულება, ფასიანი შვებულება სამხედრო სამსახურისთვის;
 - დ. ჯილდოები ხანგრძლივი სამსახურისთვის;
 - ე. შრომისუუნარობის გრძელვადიანი გასამრჯელოები (მაგალითად, სამუშაო ადგილზე უბედური შემთხვევის შედეგად ტრამვირებული დასაქმებულისთვის თანხის გადახდა); და
 - ვ. არაფულადი დახმარებები, მაგალითად, კერძო სამედიცინო მომსახურება, ბინით ან ავტომანქანით უზრუნველყოფა, სხვა უფასო ან სუბსიდირებული საქონელი.

- 2) შრომითი საქმიანობის შემდგომი გასამრჯელოები: როგორც წესი, მოიცავს პენსიებს (მათ შორის საპენსიო გეგმებში შენატანები საანგარიშგებო საწარმოს დასაქმებულთა სასარგებლოდ).
- 3) შრომითი საქმიანობის შეწყვეტასთან დაკავშირებული გასამრჯელოები: როგორც წესი, დასაქმებულისთვის კომპენსაციის გადახდა შემცირებისას.

ალიარება

15.2 საწარმომ დასაქმებულ პირთა ნებისმიერი სახის გასამრჯელოსთან დაკავშირებული დანახარჯი, რომლის მიღების უფლებაც დასაქმებულმა პირებმა მოიპოვეს საანგარიშგებო პერიოდში გაწეული მომსახურების სახეცვლოდ, უნდა აღიაროს:

- (ა) ვალდებულების სახით, იმ თანხების გამოკლებით, რაც უკვე გადახდილია აღნიშნული ვალდებულების ანგარიშსწორებისათვის. თუ გადახდილი თანხა აღემატება ვალდებულების მოცულობას, რომელიც წარმოიშვა საანგარიშგებო თარიღამდე გაწეული მომსახურებიდან, საწარმომ ნამეტი თანხა უნდა აღიაროს აქტივად იმ ოდენობით, რა ოდენობითაც წინასწარ გადახდა გამოიწვევს მომავალში გადასახდელი თანხების შემცირებას, ან ფულადი სახსრების უკან დაბრუნებას;
- (ბ) როგორც ხარჯი, თუ წინამდებარე სტანდარტის სხვა განყოფილება არ მოითხოვს, რომ ეს დანახარჯი აისახოს აქტივის, მაგალითად მარაგის, ან ძირითადი საშუალების ან სასოფლო-სამეურნეო საქმიანობაში გამოყენებული ბიოლოგიური აქტივების თვითღირებულებაში.

მაგალითი 1- დასაქმებულ პირთა გასამრჯელოები

A საწარმოს დამსაქმებლის სოციალური შენატანები შეაქვს თავისი დასაქმებულების დარიცხული გასამრჯელოების 10%-ის ოდენობით. სოციალურ შენატანებს სახელმწიფოს უხდია.

20X1 წელს A საწარმო იხდის:

- 240,000 ლარის ოდენობით ხელფასს თავისი დასაქმებულებისთვის, 20X1 წელს გაწეული სამუშაოსთვის; და
- 24,000 ლარის ოდენობით სოციალურ შენატანებს ზემოაღნიშნულ ხელფასებზე (ანუ ხელფასების 10%).

31/12/20X1 წელს A საწარმოს :

- თავისი დასაქმებულების ვალი აქვს დამატებით 20,000 ლარი - 20X1 წელს გაწეული მომსახურების ხელფასი, რომელიც 20X2 წლის თებერვალშია გადასახდელი.

- თავისი დასაქმებულების ვალი აქვს 12,000 ლარი საქმიანობის შედეგებზე დაფუძნებული ბონუსისთვის, რომელიც მან გამოაცხადა 31/12/20X1 წელს იმ მომსახურებისათვის, რომელიც დასაქმებულებმა 20X1 წელს გასწიეს. ბონუსი 20X2 წლის მარტშია გადასახდელი.
- სახელმწიფოსთვის გადასახდელი აქვს დამსაქმებლის სოციალური შენატანები:
 - 2,000 ლარი დასაქმებულების მიერ 20X1 წელს შესრულებული სამუშაოსთვის (ანუ 20,000 ლარის ოდენობით დარიცხული ხელფასის 10%); და
 - 1,200 ლარი 31/12/20X1 წელს გამოცხადებული ბონუსებისთვის (ანუ 12,000 ლარის 10%).

დაშვება: პერსონალის დანახარჯი არ წარმოადგენს მარაგის ან გრძელვადიანი აქტივების ნაწილს.

20X1 წელს A საწარმო დასაქმებულ პირთა გასამრჯელოებს შემდეგნაირად აღრიცხავს:

ანგარიში	დებეტი (ლარი)	კრედიტი (ლარი)
პერსონალის დანახარჯების ხარჯი	299,200	
ფულადი სახსრები		264,000
დასაქმებულ პირთა გასამრჯელოების ვალდებულება: ხელფასი		20,000
დასაქმებულ პირთა გასამრჯელოების ვალდებულება: დარიცხული ბონუსი		12,000
დასაქმებულ პირთა გასამრჯელოები: გადასახდელი სოციალური შენატანები ⁽¹⁾		3,200

შენიშვნა:

⁽¹⁾ გადასახდელი სოციალური შენატანები მოიცავს: 20,000 ლარის (გადასახდელი ხელფასი) 10%-ს, მიმატებული 12,000 ლარის (გადასახდელი ბონუსი) 10%.

შეფასება

- 15.3 საწარმომ დასაქმებულ პირთა გასამრჯელოებთან დაკავშირებული ყველა ვალდებულება უნდა შეაფასოს იმ თანხის საიმედო შეფასებაზე დაყრდნობით, რომელიც აუცილებელია საანგარიშგებო თარიღისათვის არსებული ვალდებულების შესასრულებლად.

როგორც წესი, დასაქმებულ პირთა გასამრჯელოების განსაზღვრა ადვილად შესაძლებელია, რადგან ფულადი გასამრჯელოების დარიცხვა ნათლად არის განსაზღვრული სახელშეკრულებო ან სავალდებულო გადასახდელი თანხებით. მაგალითად, ფიქსირებული ყოველთვიური ანაზღაურება, რომელიც შეთანხმებულია შრომით ხელშეკრულებაში და დაკავშირებული სა-

ვალდებულო სოციალური შენატანების თანხები.

იშვიათ შემთხვევაში, როდესაც საწარმო ვალდებულებას იღებს დასაქმებულ პირთა გასამრჯელოების გადახდაზე, რაც დამოკიდებულია გარკვეულ სამომავლო მოვლენებზე, ან წარმოადგენს არაფულად გასამრჯელოს, საიმედო შეფასება განისაზღვრება იმ დაშვებით, რომ ეს ვალდებულება საანგარიშგებო თარიღით უნდა შესრულდეს. ეს მიდგომა მე-11 განყოფილების - ანარიცხები, პირობითი ვალდებულებები და პირობით აქტივები - მოთხოვნების შესაბამისია.

დროში მნიშვნელოვნად გადავადებული გასამრჯელოების შეფასებისას შეიძლება აუცილებელი გახდეს მოსალოდნელი სამომავლო ფულადი ნაკადების დისკონტირება საანგარიშგებო თარიღის მიმდინარე ღირებულებამდე (ფულის ღირებულება დროში - დღევანდელი ღირებულება).

არაფულადი გასამრჯელოების შეფასებისას, მაგალითად, საანგარიშგებო საწარმოს აგტომანქანის პირადი მოხმარებისთვის გამოყენების სახელშეკრულებო უფლების შეფასებისას - შეიძლება შესაფერისი იყოს გასამრჯელოს ღირებულების გამოთვლა აგტომანქანის გაქირავების არსებული საბაზრო განაკვეთების გამოყენებით.

მაგალითი 2- გამოუყენებელი შვებულების აღრიცხვა მომავალ პერიოდში გადატანის შემთხვევაში

შრომის კოდექსით დადგენილია, რომ ყველა დასაქმებულს ეკუთვნის 20 დღე ფასიანი შვებულება ერთი კალენდარული წლის განმავლობაში მუშაობისთვის. გამოუყენებლობის შემთხვევაში შვებულება გადაიტანება მომდევნო 3 წლის მანძილზე. თუ მაინც არ იქნება გამოყენებული ან დასაქმებული წავა სამსახურიდან, საჭიროა ფასიანი შვებულებისთვის ფულადი კომპენსაციის გადახდა. ფულადი სახსრებით გადახდის შემთხვევაში კომპენსაცია გამოითვლება გამოუყენებელი შვებულების დღეების გამრავლებით გასული სამი წლის საშუალო დღიურ ხელფასზე.

A საწარმოს 5 დასაქმებული ჰყავს. სიმარტივისთვის, დავუშვათ, რომ თითოეული დასაქმებულის წლიური ხელფასია 60,000 ლარი და წელიწადში 250 სამუშაო დღეა. სხვა სიტყვებით, საშუალო დღიური ხელფასი არის 240 ლარი.

31/12/20X1 წელს A საწარმოს დასაქმებულებს ერთობლივად 15 გამოუყენებელი შვებულების დღე აქვთ. იმ თანხის საიმედო შეფასება, რომლის გადახდა A საწარმოს მოეთხოვება გამოუყენებელი შვებულებისთვის **31/12/20X1** წელს, არის **3,600** ლარი (ანუ **15** დარიცხული დღე **x 240** ლარზე დღეში).

დაშვება: პერსონალის დანახარჯები არ წარმოადგენს მარაგის გადამუშავების დანახარჯების ან გრძელვადიანი აქტივების საცდელ-საკონსტრუქტორო სამუშაოების დანახარჯების ნაწილს და შვებულების ანაზღაურებაზე გადასახდელი არ არის სოციალური შენატანები.

შესაბამისად, დარიცხვის აღიარებისთვის საჭირო ბუღალტრული გატარებე-

ბი 31/12/20X1 წელს შემდეგია:

ანგარიში	დებიტი (ლარი)	კრედიტი (ლარი)
ხარჯი: პერსონალის დანახარჯები (შვებულება)	3,600	
ვალდებულება: დასაქმებულ პირთა გასამრჯელოები (გამოუყენებელი შვებულება)		3,600

მაგალითი 3- დადგენილგადასახდელიანი საპენსიო პროგრამა

დასაქმებულ პირთა ანაზღაურების ფარგლებში A საწარმოს თავისი დასაქმებულების თვიური ხელფასების 10% შეაქვს დადგენილგადასახდელიანი საპენსიო პროგრამაში. ეს პროგრამა დასაქმებულ პირებს პენსიით უზრუნველყოფს 75-ე დაბადების დღიდან. A საწარმოს არა აქვს ამ საპენსიო პროგრამასთან დაკავშირებული არავითარი რისკი. A საწარმოს პასუხისმგებლობა თავისი დასაქმებული პირების პენსიებთან მიმართებით არის 10%-იანი შენატანის გადახდა ამ საპენსიო პროგრამისთვის.

A საწარმოს 5 დასაქმებული ჰყავს. სიმარტივისთვის დავუშვათ, რომ თითოეული დასაქმებულის წლიური ხელფასია 60,000 ლარი და ხელფასი 12 ნაწილად გადაიხდება (ანუ თითოეული კალენდარული თვის ბოლოს). სხვა სიტყვებით, თითოეული დასაქმებულის თვიური ხელფასია 5,000 ლარი.

31/12/20X1 წელს A საწარმოს არ გადაუხდია 20X1 წლის დეკემბრის შენატანები თავისი დასაქმებული პირების დადგენილგადასახდელიანი საპენსიო პროგრამაში. იმ თანხის საიმედო შეფასება, რომელიც A საწარმოს დასჭირდება ამ მოვალეობის შესასრულებლად 31/12/20X1 წელს გახლავთ 2,500 ლარი (ანუ $10\% \times 5,000$ ლარი თვიური ხელფასი $\times 5$ დასაქმებული).

დაშვება: პერსონალის დანახარჯები არ წარმოადგენს მარაგის გადამუშავების დანახარჯების ან გრძელვადიანი აქტივების საცდელ-საკონსტრუქტორო სამუშაოების დანახარჯების ნაწილს და A საწარმოს თავისი დასაქმებულების დადგენილგადასახდელიანი საპენსიო პროგრამაში შენატანებისთვის გადასახდელი არ აქვს სოციალური შენატანები.

შესაბამისად, შემდეგი ბუღალტრული გატარებები შესრულდება დარიცხვის აღიარებისათვის 31/12/20X1 წელს:

ანგარიში	დებიტი (ლარი)	კრედიტი (ლარი)
ხარჯები: პერსონალის დანახარჯები (პენსია)	2,500	
ვალდებულება: დასაქმებულ პირთა გასამრჯელოები (დარიცხული საპენსიო გეგმის შენატანები)		2,500